

تشبیه امیرالمؤمنین (ع) از دنیا چگونه است؟

محسن اسماعیلی در جلسه شرح و تفسیر نهج البلاغه می‌گوید: «حضرت امیر (ع) می‌فرمایند: باید دنیا را به یک مار خوش خط و خال و زیبا تشبیه کنیم که در عین حال بسیار کشنده و دارای سم مهلک است؛ پس بین دنیا می‌خواهد با چه چیز حواست را پرت کند، تو از آن رو برگردان».

همشهری آنلاین: محسن اسماعیلی در جلسه شرح و تفسیر نهج البلاغه می‌گوید: «حضرت امیر (ع) می‌فرمایند: باید دنیا را به یک مار خوش خط و خال و زیبا تشبیه کنیم که در عین حال بسیار کشنده و دارای سم مهلک است؛ پس بین دنیا می‌خواهد با چه چیز حواست را پرت کند، تو از آن رو برگردان».

دکتر محسن اسماعیلی، رئیس دانشکده حقوق دانشگاه امام صادق (ع) در ادامه جلسات شرح و تفسیر نهج البلاغه، در خصوص نامه 69 این کتاب شریف که خطاب به حارث همدانی است، ضمن مرور بحث جلسه گذشته مبتنی بر توصیه امام به تمسک به قرآن و عبرت گرفتن از داستان‌های تاریخی آن و نیز مرور تاریخ برای پل زدن از گذشته به آینده؛ به طرح این سؤال پرداخت که اصلاً باید از تاریخ چه عبرتی گرفت؟

وی اظهار داشت: حضرت امیر (ع) گویا در ادامه فرمایشات خود به این سؤال مقدر جواب داده‌اند چراکه می‌فرمایند: «و کَلِّهَا حَائِلٌ مُّقَارِقٌ»؛ یعنی اگر تاریخ را درست و دقیق مطالعه کنی به این نتیجه خواهی رسید که همه جای آن دو خصوصیت دارد: یکی این‌که تحول‌پذیر و تغییرپذیر است. دوم این‌که اگر هم تغییر نکند ما از آن جدا می‌شویم.

اسماعیلی با اشاره به این نکته که همه چیز دنیا، چه نعمت آن چه نعمت آن، چه سختی‌ها و چه خوشی‌ها، چه عزت و چه ذلت، هیچ چیزش پایدار، ثابت و ابدی نیست، به شرح نمونه‌های متعدد این تغییرات در عالم پرداخت و گفت: چه بسیار انسان‌های تنومند و قوی را می‌بینیم که ناگهان به یک مریضی لاعلاج همه ابهت‌شان فرو ریخته. چه اندازه ثروت ثروتمندانی که یک شبه با یک آتش بر باد رفته است، چه آتش مادی چه معنوی. چه زنده‌بادهایی که صبح سر دادند و شب به مرده‌باد تبدیل شد. و بر عکس چه افرادی که در چشم بر هم زدنی از حضيض ذلت به اوج عزت رسیده‌اند.

وی افزود: گاهی انسان خود را گرفتار می‌بیند ولی یک دفعه همه مشکلاتش حل می‌شود. پس انسان نباید هیچ وقت فریب وضع فعلی خود را بخورد. اگر خوش است به آن دل نبندد و خدا را فراموش نکند و اگر هم ناخوش بود گله نکند و از رحمت خدا ناامید نشود.

دانشیار دانشگاه تهران درباره معنای کلمه «مفارق» عنوان کرد: شرایط عالم نسبت به انسان بی‌وفاست؛ چون اگر این صفت در آن وجود نداشت فقط خوشی‌ها نصیب یک سری از افراد می‌شد و مشکلات هم نصیب گروه دیگر. اما این دنیا بی‌وفاست. مدتی شرایط بر وفق مراد است و بعد از تو دور می‌شود و نصیب دیگران می‌شود. امام می‌فرماید اگر این معنا را در نتیجه مطالعه تاریخ به دست آوردی دیگر به هیچ چیز آن دل نمی‌بندی. پس درس تاریخ یک چیز بیشتر نیست این‌که بدانیم همه چیز دنیا در گذر است و جداشونده.

وی با اشاره به نامه 68 نهج البلاغه خطاب به سلمان فارسی ابراز داشت: حضرت در جاهای مختلف به این سنت تاریخ و قانون الهی اشاره کرده‌اند. در این نامه هم می‌فرمایند: «فَاتِمَا مَثَلُ الذُّنْيَا مَثَلُ الْحَيَّةِ، لَيْنٌ مَسْهًا، قَاتِلٌ سَمٌهَا، فَأَعْرَضُ عَمَّا يُعْجِيكَ فِيهَا لِقَلِّهِ مَا يَصْحَبُكَ مِثْلَهَا»؛ باید دنیا را به یک مار خوش خط و خال و زیبا تشبیه کنیم که در عین حال بسیار کشنده و دارای سم مهلک است. بنابراین باید از دنیا و هرآنچه در آن هست که می‌خواهد ذهن و دل ما را به خود مشغول کند روگردان شویم، دنیا از هر کدام از ما به شکلی دل می‌برد. یکی را با پول، یکی را با زن، یکی را با قدرت. حضرت علی علیه السلام می‌فرماید: بین دنیا می‌خواهد با چه چیز حواست را پرت کند، تو از آن چیز رو برگردان.

اسماعیلی درباره علت توصیه حضرت به اعراض از دنیا تصریح کرد: امیرالمؤمنین علی (ع) دلیل این نکته را این‌گونه بیان می‌کنند که چون زود از دست تو خواهد رفت؛ دنیا ماندنی نیست. یک روز با توست و یک روز علیه تو. دو روز با توست و بقیه را با دیگران. سپس می‌فرماید: ای سلمان! غم و غصه دنیا را کنار بگذار و همت خودت را صرف دنیا نکن چون یقین داری که دنیا از تو جدا می‌شود و حالات آن تغییر می‌کند، چیزی که در جاهای دیگر هم بارها به آن اشاره داشته‌اند و همواره ما را از دنیا برجزر داشته‌اند؛ چراکه ظاهرش را جوری به ما نشان می‌دهد که گویی همه آمال و آرزوهایمان در آن برآورده می‌شود حال آن‌که این‌گونه نیست و نعمت و خوشی دنیا پایدار نیست.

منبع: پایگاه اطلاع رسانی شخصی دکتر محسن اسماعیلی